

LAUSUNTO HALLINTOVALIOKUNNALLE

Asia:

HE 2/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallintovaliokunta on pyytänyt minulta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä 2/2026 vp. Lausuntopyynnössä on pyydetty käsittelemään esitystä kuntien, hyvinvointialueiden ja turvallisuusviranomaisten näkökulmasta. Esitän hallintovaliokunnalle lausuntonani kunnioittavasti seuraavaa:

1. Yleistä

Käsittelen seuraavassa hallituksen esitykseen liittyviä kysymyksiä 1. lakiehdotuksen perusteella. Huomioni koskevat myös 2. lakiehdotusta siltä osin kuin siihen esitetään vastaavaa sääntelyä.

Hallituksen esitys sisältää useita muutosehdotuksia hankintalakiin. Pääosiltaan muutoksille on olemassa perusteensa. Muutosten taustalla on vuonna 2016 säädetyhän hankintalain (1397/2016) lainvalmistelussa olleet heikkoudet ja ongelmat, joista keskeisimpinä olivat sääntelymalli, jossa hankintalain säännökset ovat monin osin suosituksenomaisia eikä hankintalakia sovitettu yhteen hallinnon yleislainsäädännön kanssa. Tältä osin esimerkkinä voidaan esittää hankinnan osiin jakamista koskeva säännös, jonka noudattamatta jättämisestä hankintayksikölle ei säädetty mitään seuraamuksia. Hankintalain valmistelussa ei huomioitu hallinnon yleislakien vaikutusta viranomaisina toimiviin hankintayksikköihin, jolloin sääntely jäi aukolliseksi ja ristiriitaiseksi suhteessa esimerkiksi kielilakiin (423/2003) ja hallintolakiin (434/2003) nähden.

2. Lain tavoitesäännöksellä säätäminen ja sallivan sääntelyn käyttö hankintamenettelyn ohjauksessa

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotetaan muutosta hankintalain tavoitteita kuvaavaan 2 §:n sisältöön. Hankintalain tavoitesääntely on voimassa olevassa laissa poikkeuksellisen laaja. Lähtökohdiltaan tavoitesäännökset eivät ole oikeudellisesti sitovia ja hyvää lainvalmistelutapaa ohjaavassa lainkirjoittajan oppaassa suhtaudutaan tällaiseen tavoitesääntelyyn pidättyväisesti. *Tavoitesääntely ohjaa lähinnä laintulkintaa eikä tavoitesääntelyssä pitäisi olla aineellista sääntelyä.* Tavoitesäännöksillä on siten vaikutuksensa lähinnä *kuntien ja hyvinvointialueiden hankintayksikköihin laintulkintaa ohjaavassa merkityksessä.* Tämä kuitenkin edellyttää, että hankintalaissa tai hankintakohteesta johtuvista syistä jokin hankintaan liittyvä seikka olisi tulkinnanvarainen.

Hankintalaki sisältää tällä hetkellä pitkän luettelon tavoitteita hankintojen taloudellisuudesta, laadusta ja suunnitelmallisuudesta sekä lainsäädäntöön lähtökohdiltaan kuulumatonta oikeudellisesti ei-sitovaa informaatio-ohjausta puitejärjestelyjen ja yhteishankintojen käytöstä. Nyt lausuttavana olevalla muutoksella pykälän 1 momenttiin lisättäisiin julkisten hankintojen tavoitteeksi, että ne olisivat ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä. Lisäksi lain tavoitteena on huomioida huoltovarmuuden ja turvallisuusnäkökohtien toteutuminen. Edelleen hankintojen tavoitteeksi asetetaan kustannustehokkuus. Pykälän perustelut ovat *ongelmallisia*, koska lisäysten sisältöä ryhdytään ohjaamaan *perusteluissa eräänlaisilla aineellisilla, mutta esimerkinomaisilla kuvauksilla.*

Hallituksen esityksen perusteluissa avataan ehdotettujen muutosten sisältöjä ja ryhdytään opastamaan oppikirjamaisesti, miten hankintayksiköt voivat edistää pykälään lisättäviä tavoitteita. *Kuitenkaan*

lakiehdotuksessa ei ole varsinaisesti uusia merkityksellisiä aineellisia säännöksiä, jotka edistäisivät hankintalain uusien tavoitteiden toteuttamista. Perustuslain 2 §:n 3 momentti velvoittaa noudattamaan julkisessa toiminnassa, kuten julkisia hankintoja toteutettaessa, tarkoin lakia. Siten lain perustelut eivät voi olla valtiosääntöisestikään julkista toimintaa ohjaavassa roolissa merkityksellisiä. Perustuslakivaliokunta onkin eräissä yhteyksissä kiinnittänyt huomiota perustelujen vaikutukseen ja niissä esitettyihin tosiasiallisiin vaikutuksiin sovellettavaan säännökseen nähden (ks. PeVL 60/2024 vp, PeVL 88/2022 vp, PeVL 6/2026 vp). Merkitystä on myös sillä, että perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Kunnille ei voida säätää niiden lakisääteisiin tehtäviin liittyviä velvollisuuksia lain perusteluissa vaan laissa.

3. Turvallisuus ja varautuminen

Kunnille ja hyvinvointialueille on säädetty turvallisuuteen ja varautumiseen liittyviä tehtäviä muun muassa valmiuslaissa (1552/2011), vesihuoltolaissa (119/2001) ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019). Siten hankintoihin liittyvistä turvallisuus- ja varautumisvaatimuksista on säädetty muualla lainsäädännössä. Turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvien vaatimusten asettamista ei ole kielletty voimassa olevassa hankintalainsäädännössä, kunhan ne ovat perusteltuja hankinnan kohteen sekä hankintoja koskevien yleisten vaatimusten (periaatteiden) – tasapuolinen ja syrjimätön kohtelun, suhteellisuuden ja avoimuuden kannalta katsottuna. Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksessa esitetään lisättäväksi hankintalain 71 §:ään uusi momentti, jossa sallittaisiin turvallisuutta ja varautumista koskevien ehtojen asettaminen. Kuitenkaan aiemmin tällaisten vaatimusten asettamista tarjouspyynnössä ei ole kielletty. Uuden momentin perusteluissa *jatketaan säännöksen sisällön avaamista ohjekirjamaisesti, jolloin perustelut saavat merkityksellisen sijan pykälää sovellettaessa. Sääntelymallin ongelmallisuus on ilmeinen. Korostan myös sitä, että hankintalakia ei ole säädetty muotoon, jossa siinä kielletäisiin erilaisten vaatimusten asettaminen hankintakohteelle, joten näiden sallimista koskevat säännökset ovat tarpeettomia. Muutosehdotusta voidaan siten pitää muodollisena ilman tosiasiallista vaikutusta hankintojen toteuttamiseen.*

4. Kuntien ja hyvinvointialueiden omistamat yritykset sidosyksikköinä ja yhteishankintayksikköinä

Hallituksen esityksen keskeisin muutos liittyy sidosyksikköhankintojen edellytyksiä koskevaan muutokseen. Ehdotusta on perusteltu useiden sidosyksikköinä toimivien yritysten laajalla omistajapohjalla, joka aiheuttaa markkinahäiriöitä. Ehdotukselle on olemassa painavia perusteluita.

Monissa tilanteissa sidosyksikköinä toimivat yritykset eivät varsinaisesti tuota merkittävää lisäarvoa hankinnan kohteelle, vaan ne toimivat enemmänkin hankinnan kohteen ja sopimusjärjestelyjen hallinnoijana. Varsinaisen hankinnan kohteen – tavaran tai palvelun tuottaa hankintayksikköön ja sidosyksikköön nähden kolmantena osapuolena oleva yritys erityisesti ICT-palveluiden osalta. Lisäksi sidosyksikköinä toimivat yritykset ovat luoneet ristiinomistusjärjestelyjä, jotka muodostavat lähinnä hallinnollisia kustannuksia lisääviä palveluntuotantoketjuja, joissa sidosyksiköt toimivat varsinaisen palvelun tuottajana ja hankintayksikköön nähden välittävinä yksikköinä sopimushallinnollisissa asioissa. Edelleen ongelmana on hyvin laajat hankintajärjestelyt sekä epäselvät hankinnat, joissa sidosyksikön rooli jää epäselväksi, toimiiko se yhteishankintayksikkönä vai palveluja tuottavana sidosyksikkönä, jolloin hankinnan luonnekin on jäänyt epäselväksi jopa markkinaoikeudelle (ks. tästä KHO 14.4.2021 t. H1266).

Kuntien sidosyksiköt toimivat monissa tilanteissa myös yhteishankintayksikköinä. Hankintalain 4 §:n 12 kohdan mukaan yhteishankintayksiköllä tarkoitetaan ”5 §:ssä tarkoitettua hankintayksikköä, joka tarjoaa yhteishankintatoimintoja ja mahdollisesti hankintojen tukitoimintoja sen suoraan tai välillisesti omistaville hankintayksiköille tai sellaisille hankintayksiköille, joiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksikön toimintoja on erikseen säädetty; edellytyksenä on, että yhteishankintayksikkö toimii edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi ja että se on nimenomaisesti perustettu hoitamaan näitä tehtäviä taikka näiden

tehtävien hoitaminen on säädetty tai määrätty yhteishankintayksikön toimialaksi”. Hallituksen esitys ei muuta kuntien ja hyvinvointialueiden omistamien yritysten asemaa yhteishankintayksikköinä. *Tältä osin kuitenkin kiinnitän huomiota siihen, että yhteishankintoihin liittyvät tehtävät on katsottu perustuslain 124 §:ssä tarkoitetuiksi julkisiksi hallintotehtäviksi. Siten kuntien ja hyvinvointialueiden viranomaiset voivat käyttää yksityisoikeudelliseen muotoon organisoituja yhteishankintayksiköitä vain, jos siitä on säädetty perustuslain 124 §:ssä tarkoitetulla tavalla laissa. Tällä hetkellä lainsäädännössä on säädetty ainoastaan Hansel Oy:n yhteishankintoihin liittyvästä julkisesta hallintotehtävästä. Hankintalaki ei sisällä viranomaisille mahdollisuutta hankkia yhteishankintatoimintoja yksityisoikeudelliselta hankintayksiköltä, koska tästä ei ole säädetty perustuslain 124 §:n edellyttämällä tavalla. Vaikka lainsäädännössä onkin tällainen puute, ei se ole estänyt kuntia järjestämästä yhteishankintojaan omistamiensa yhtiöiden toteuttamana. Sinällään hankintalain 20 §:n 4 momentin mukaan tätä lakia ei sovelleta hankintayksikön ja yhteishankintayksikön väliseen yhteishankintatoimintojen tai hankintojen tukitoimintojen tuottamista koskevaan palvelusopimukseen, joten hankintalaki ei muodosta estettä kunnille ja hyvinvointialueille tehdä sopimuksia yhteishankintatoimintoja koskevien palvelujen hankinnalle.*

Nostan tässä esille erityisenä ongelmana ne sidosyksiköt, jotka tekevät tuotekehitystä. Käytännössä tuotekehityksen rahoittavat omistajina olevat hankintayksiköt jopa sellaisiin tuotteisiin, joita olisi saatavissa lähes samanlaisina kilpailuilta markkinoilta. Tällainen asetelma on muodostunut useampaan kertaan erityisesti ICT-palveluja tuottavissa sidosyksikköyrityksissä. Esimerkiksi kunnat ovat sitoutuneet maksamaan sidosyksikköyrityksensä tuotekehityskustannuksia tai maksaneet kehitettävän ohjelmiston lisenssejä suuria määriä ennen kuin ohjelmisto on ollut käyttöönotettavissa. Seuraavassa kuviossa on esitetty kaksi tuotekehitysrahoituksen kanavointia kuntien omistamille sidosyksikköyrityksille. Kuvio on esitetty Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksessa 6/2016.

Kuvio 12: Palveluseteli- ja ostopalvelujärjestelmäprojektin sekä HyvisSADe-projektin määrärahan käyttöketjutus

Edellä esitetyt ongelmat kuvastavat sitä kokonaisuongelmaa, josta vain osa on nyt nostettu esille hallituksen esityksen perusteluissa. Keskeisenä ongelmana on se, että monissa järjestelyissä ei täyty paitsi sidosyksikköasemaan liittyvät EU:n oikeudesta johtuvat vaatimukset, mutta järjestelyt ovat ruokkineet epätervettä yritystoimintaa, joiden rahoittamista on tehty tuenluonteisilla järjestelyillä, joita olisi pitänyt arvioida SEUT 108 artiklassa tarkoitettuina valtiontukina. Näitä kehitettyjä palveluja on saatavissa myös kilpailuilta markkinoilta. Tästä voidaan mainita esimerkkinä palvelusetelijärjestelmät, kuten markkinaoikeuden käsittelemästä tapauksesta (841/17, 22.12.2017) ilmenee.

Keskeinen arvioitava seikka muutosehdotuksessa on se, miten muutos vaikuttaa sidosyksikköyritysten sopimusjärjestelyihin sekä lähinnä kuntien ja hyvinvointialueiden asemaan.

Omaisuuksien suoja turvaa sopimussuhteiden pysyvyyttä, mutta kiello puuttua taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen ei ole perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunut ehdottomaksi (PeVL 63/2002 vp, s. 2). Varallisuus-oikeudellisten oikeustoimien pysyvyyden suojan taustalla on ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa (PeVL 33/2002 vp, s. 3, PeVL 21/2004 vp, s. 3). Perusteltujen odotusten suojaan on valiokunnan käytännössä katsottu kuuluvan oikeus luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen niin, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusosapuolten oikeusasemaa (PeVL 21/2004 vp, s. 3).

Ensin on syytä todeta, että Suomi voi hankintadirektiivien puitteissa säätää kansallisessa lainsäädännössä rajoituksia sellaisten hankintojen toteuttamiselle, jotka muodostavat merkittävän poikkeaman hankintadirektiivien soveltamisesta. Tällä turvataan omalta osaltaan EU:n oikeuden toteutuminen Suomessa. Omaisuuden suojaan tai sopimusten pysyvyyteen ei voida vedota myöskään tilanteessa, jossa esimerkiksi tuomioistuin on katsonut, että tietyllä hankintayksiköllä ei ole ollut sellaista suhdetta yritykseen, että se voisi olla sidosyksikkö. Tällöin hankintayksikkö ei voi enää hankkia sidosyksikkösuhteen puuttumisen vuoksi yritykseltä tavaroita tai palveluja. Tässä suhteessa omistussuhteen tehtävä muutos ei poikkea oikeudelliselta merkitykseltään nykytilasta, jossa tuomioistuimen tuomiolla sidosyksikköasema päättyy hankintayksikön virheellisen lainsoveltamisen seurauksena. Tässä suhteessa lakiin tehtävä muutos on ennakoitavissa oleva asia, koska siihen sisältyy myös siirtymäaikoja, jotka omalta osaltaan turvaavat omaisuuden suoja sekä erityisesti kuntien ja hyvinvointialueiden viranomaisten mahdollisuuksia järjestellä hankintansa lakimuutoksen edellyttämällä tavalla. *Muutoksen siirtymäaikojen suhteen on kuitenkin syytä olla tarkkana, jotta kuntien ja hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevien palvelujen tuottaminen ei vaarannu, jolloin muutoksella voi olla useita perusoikeuksiin ulottuvia vaikutuksia, kuten perustuslain 19 §:ssä säädettyyn sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen tai 21 §:ssä säädettyjen oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeiden vaatimusten toteutumiseen.*

Ehdotetulla sääntelyllä voi olla vaikutuksia kuntien ja hyvinvointialueiden perustuslain 121 §:ssä tarkoitettuun itsehallintoon. Tätä kysymystä on arvioitu hallituksen esityksen säätämisperusteluissa pääpiirteisesti. Perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Pykälän 4 momentti puolestaan koskee hyvinvointialueita ja säännöksen mukaan itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään lailla.

Kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta (HE 1/1998 vp, s 175 ja esim. PeVL 32 /2001 vp). Itsehallinto kattaa muun muassa kuntalaisten oikeuden itse valitsemiinsa hallintoelimiin. Tavallisella lailla ei voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi (ks. esim. PeVL 20/2013 vp). Perustuslakivaliokunta piti aikanaan (PeVL 49/2016 vp) kunnallisen itsehallinnon kannalta merkityksellisenä ehdotuksena sidosyksikköihin kohdistuvaa ulosmyyntirajoitusta. Perustuslakivaliokunta totesi, että ehdotus ei merkinnyt niin olennaista puuttumista itsehallinnon ominaispiirteisiin, että se olisi ristiriidassa perustuslain kanssa.

Hyvinvointialueiden itsehallinto on hyvin kapealaista jo lähtökohdiltaan valtion rahoituksen ja pikkutarkan ohjausjärjestelmän vuoksi. Perustuslakivaliokunta (PeVL 17/2021 vp) onkin todennut, että kansanvaltaisuus ymmärrettynä erityisesti osallistumisena ja vaikuttamisena voidaan pitää keskeisimpänä itsehallinnon periaatteellisenä osatekijänä kulloisestakin itsehallinnollisesta järjestelystä riippumatta. Edelleen valiokunta on todennut, että hyvinvointialueisiin kohdistuva valtion ohjaus ja alueiden rahoitusmalli kaventavat tosiasiallisesti aluevaltuuston päätösvaltaa. Perustuslakivaliokunta (PeVL 17/2021 vp) on myös todennut sen tosiasian, että valtion ohjauksen, tehtävien järjestämistapaa koskevien rajoitusten ja ehdotetun rahoitusmallin vuoksi hyvinvointialueiden itsehallinto jää varsin ohueksi.

Kunnalliseen itsehallintoon ja hyvinvointialueiden hyvin rajattuun itsehallintoon kuuluu, että ne voivat päättää paikallisiin olosuhteisiin perustuen järjestämisvastuullaan olevien palvelujen tuottamisesta kuntalain ja hyvinvointialuelain sekä järjestämisvastuuta koskevan muun sääntelyn puitteissa. Itsessään järjestämisvastuuta koskeva sääntely rajoittaa monin osin kuntien ja hyvinvointialueiden mahdollisuuksia järjestää palveluntuotantonsa. Rajaavana tekijänä on myös perustuslain 124 §:ssä säädetty rajoitukset julkisen hallintotehtävän antamisesta yksityiselle. Myös erilaiset kuntien pakkojäsenyydet kuntayhtymissä ja yhteistoimintavelvollisuudet ovat olleet mahdollisia laissa säädettyinä (ks. esim. PeVL 9/1994 vp ja PeVL 32/2001 vp).

Myös EU:n unionin oikeudesta tulee rajoituksia kunnille ja hyvinvointialueilla harjoittaa toimintaa, jossa ne toimisivat kilpailuilla markkinoilla. Tätä ilmentää mm. kuntalain 126 §:n sääntely yhtiöittämisvelvollisuudesta. Niin ikään EU:n valtioneuvoston päätökset rajoittavat kuntien mahdollisuuksia varojen käyttöön omistamissaan yrityksissä.

Edelleen hankintalain 15 §:ssä oleva sääntely, joka johtuu suoraan hankintadirektiivin tunnusmerkeistä, rajoittaa kuntien ja hyvinvointialueiden mahdollisuuksia tehdä hankintoja hankintalakia soveltamatta, jos yritys, säätiö, yhdistys tai osuuskunta eivät täytä suhteessa kunnan hankintayksikköön sidosyksikön määritelmää.

Kunnilla ei ole myöskään sopimusvapautensa tai itsehallintonsa perusteella oikeutta tehdä järjestelyjä, joilla pyritään kiertämään sidosyksikön tunnusmerkkejä siten, että yritykselle luodaan osakeyhtiölakiin nähden keinotekoisia hallintoelimiä, jotka näennäisesti ohjaavat yrityksen toimintaa siten, että sidosyksikköasema täytyisi promilleluokan omistusosuuksilla. Tässä suhteessa tällaisia järjestelyjä on katsottu joissakin tilanteissa ”läpi sormien” oikeuskäytännössä (MAO:548/2025 ja MAO:549/2025), joka perustuu yksittäiseen EU:n tuomioistuimen ratkaisuun C-573/07.

Lakiehdotuksen muutokset mahdollistavat edelleen sen, että kunnat ja hyvinvointialueet voivat toimia omistamissaan yrityksissä omistajina ja hankkia hankintalain mukaisilla hankintamenettelyillä tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita niiltä. Yrityksiä voidaan käyttää myös yhteishankintayksikköinä kuitenkin sillä varauksella, että tästä julkisesta hallintotehtävästä säädettäisiin perustuslain 124 §:n edellyttämällä tavalla. *Muutoksessa on kysymys siitä, missä tilanteissa kuntien ja hyvinvointialueiden hankintayksikköjen on toteutettava hankintansa hankintalain kilpailuttamisvelvollisuus ja hankintamenettelysääntely huomioon ottaen.* Siten sääntely ei rajoita kuntien ja hyvinvointialueiden itsehallintoa. Ne voivat edelleen valita paikallisiin olosuhteisiin perustuen tarkoituksenmukaisen palvelujen tuottamistavan lainsäädännön sallimissa puitteissa. Ne voivat myös omistaa kunnan tai hyvinvointialueen toimialaan kuuluvia yrityksiä lainsäädännön sallimissa puitteissa.

Siten ehdotettu muutos tarkoittaa lähinnä muutosta osalle kunnista, joilla ei ole **tosiasiassa** sellaista sidosta yritykseen, jossa se yksin tai yhdessä muiden hankintayksikköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa. Omistusosuutta koskeva rajoitus ei kiellä kuntaa omistamasta jotakin yritystä promilleluokan omistusosuudella, mutta laki velvoittaisi tällaista kuntaa hankkimaan tavarat ja palvelut hankintalain menettelyjä noudattaen markkinoilta, joissa myös kunnan osaomistama yritys toimii. Toisaalta ehdotettu lainsäädäntö rajoittaa nykyisenkin sääntelyn perusteella sidosyksikköyrityksen mahdollisuuksia tarjota tuotteitaan ja palvelujaan muille kuin niille hankintayksikköille, joiden määräysvallassa yritys on. Siten jatkossa tällaiset yritykset eivät voisi toimia markkinoilla kuin rajoitetusti suhteessa niihin omistajakuntiin, jotka omistavat alle kynnysomistajaosuuden yritystä.

Nähdäkseni kunnalliseen tai rajattuun hyvinvointialueiden itsehallinnon suojan ytimeen ei kuulu se, että lainsäätäjät markkinoiden toimivuuden ja EU:n lainsäädännön täytäntöönpanon varmistamiseksi säätää rajoituksia, joiden tarkoituksena on ohjata julkisten hankintojen tekemistä hankintalain soveltamisalan piirissä. Ehdotus olisi ongelmallinen, jos sääntelyllä rajoitettaisiin omistumahdollisuuksia yrityksessä. Puolestaan, mikä omistusosuus yrityksessä muodostaa sidosyksikkörajan, perustuu omalta osaltaan hankintadirektiivin antamiin mahdollisuuksiin säätää siitä kansallisessa lainsäädännössä sekä toisaalta poliittiseen harkintaan siitä, millä keinoilla markkinoiden toiminta julkisissa hankinnoissa turvataan sekä pyritään tuottamaan hankinnoissa säästöpotentiaalia hankintoja kilpailuttamalla.

Tältä osin en näe tarpeelliseksi arvioida omistusosuuden rajaan liittyvää kysymystä enemmälti. Totean kuitenkin sen, että sidosyksikköyritysten merkittävät hallinnolliset kustannukset vyörytetään niihin hintoihin, joita kunnat ja hyvinvointialueet maksavat tavaroista ja palveluista, joita ne hankkivat

sidosyksikköyritykseltä, vaikka ne voisivat saada suoraan vastaavan tavarahan tai palvelun suoraan kilpailuilla markkinoilla toimivalta yritykseltä. Siten sidosyksikkörakenteiden purkaminen ei lisää kuntien tai hyvinvointialueiden kustannuksia pitkällä aikavälillä ja toisaalta ne voivat edelleen tehdä yhteishankintoja ja hankkia yhteishankintoihin liittyviä palveluja yhteishankintayksiköiltä.

13.3.2026

Tomi Voutilainen
julkisoikeuden professori, dosentti